

Investigating the Typology of “Violence Against Women” in Iranian Newspapers: A Case Study of Etemad Online Newspaper

Bagher Srookhni , Full professor of the Department of Sociology, University of Tehran and full professor of the Department of Culture and Communication, Soore University, Tehran. Iran.
Email: sarookhani@yahoo.com.

Simin Soleymani , Student of Soore University, Tehran, Iran. Email: simin.soleimani01@gmail.com.

Abstract

Violence against women is a major social harm that poses serious threats to society. This multifaceted phenomenon, observed both globally and in Iran, has recently expanded to include online and digital violence. With the emergence of Web 3.0, online abuse has become a new dimension of gender-based violence. This development highlights that violence against women is neither a resolved nor an outdated issue; rather, it remains deeply embedded in cultural, social, and political structures, necessitating sustained and serious attention from the media.

Experts emphasize that violence against women goes beyond visible physical harm such as bruises and can take many forms, each with wide-ranging consequences. Reports of such violence continue to emerge daily around the world, underscoring both its prevalence and gravity. Beyond its significant social implications, violence against women also holds strong news value: it is widespread, affects countless families and communities, and involves conflict and harm—key factors that demand media coverage.

Despite its significance and broad societal impact, some forms of violence against women remain underreported or overlooked by the media. This underscores the crucial role of journalism in identifying, documenting, and analyzing all forms of gender-based violence. Media outlets can raise public awareness, engage with experts and activists, and pressure authorities to respond, thereby contributing to the reduction of this pervasive social problem. This article investigates the typology of violence against women as represented in Iranian newspapers, with Etemad Online serving as a case study. The theoretical framework is based on a review of existing literature, including books, articles, and academic theses on the subject. The research method used is quantitative content analysis. All issues of the newspaper published during the first half of 2023 (1402 in the Iranian calendar) were examined. The findings show that psychological violence received the most coverage, accounting for 43.17% of the analyzed articles. Femicide was the second most frequently reported topic at 18.71%, followed by articles addressing two or more types of violence at 17.99%. Sexual harassment and physical violence were the least covered categories, comprising 13.67% and 6.47% of the content, respectively. Based on these findings, the article concludes with recommendations for the media to adopt a more comprehensive and nuanced approach to reporting on this critical issue.

Keywords: Iranian newspapers, femicide, sexual harassment, discrimination.

پروژہ، شکارِ علمِ انسانی و مطالعاتِ فرہنگی
پرتال جامعِ علمِ انسانی

گونه‌شناسی انواع «خشونت علیه زنان» در روزنامه‌های ایران مطالعه موردی روزنامه آنلاین اعتماد

باقر ساروخانی^۱، سیمین سلیمانی^۲

چکیده

خشونت علیه زنان یکی از آسیب‌های اجتماعی به شمار می‌رود و تهدیدهای بسیاری را برای جامعه به دنبال دارد. پدیده خشونت علیه زنان، معضلی است که نه تنها در ایران بلکه در جهان به اشکال مختلف شاهدش هستیم. یکی از خشونت‌هایی که اخیراً در زمره انواع خشونت علیه زنان جای گرفته، خشونت آنلاین یا برخط است، این خشونت که با ظهور وب ۳ در فضای مجازی به دسته‌بندی انواع خشونت اضافه شده، دامنه وسیعی دارد؛ همین مسئله نشان می‌دهد که خشونت علیه زنان یک امر کلیشه نیست و ریشه در ساختارهای فرهنگی اجتماعی و غیره دارد در نتیجه این موضوع باید یکی از موضوعات مهم جراید باشد. علاوه بر ابعاد اجتماعی، به لحاظ ارزش‌های خبری نیز، خشونت علیه زنان واجد توجه رسانه‌هاست چرا که دست کم سه ارزش خبری دربرگیری، فراوانی و برخورد را در خود دارد. با توجه به گستردگی این نوع خشونت نیاز است که به تمام گونه‌های آن توجه شود. این مقاله بر گونه‌شناسی انواع خشونت علیه زنان در روزنامه‌های ایران با مطالعه موردی روی روزنامه آنلاین اعتماد متمرکز است. روش پژوهش، تحلیل محتوای کمی بوده و برای نمونه‌گیری به صورت سرشماری، محتوای تمامی صفحات شماره‌های ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ بررسی شد؛ نتایج نشان داد: در گونه‌شناسی انواع خشونت؛ این روزنامه با ۴۳/۱۷ درصد بیشترین توجه را به خشونت روانی داشته و مطالبش معطوف به این نوع خشونت بوده است. ۱۸/۷۱ درصد مطالب مربوط به خشونت زن‌کشی در رده دوم و همچنین ۱۷/۹۹ درصد به دو یا چند نوع خشونت اختصاص یافته است. آزار و اذیت جنسی با ۱۳/۶۷ درصد و خشونت فیزیکی با ۶/۴۷ درصد کمترین میزان گونه‌های خشونت علیه زنان را نشان می‌دهد.

کلیدواژه

روزنامه‌های ایران، زن‌کشی، آزار جنسی، تبعیض.

تاریخ دریافت: ۱۴۰۴/۰۱/۲۵

تاریخ پذیرش: ۱۴۰۴/۰۲/۲۴

۱. استاد تمام بازنشست گروه جامعه‌شناسی، دانشگاه تهران و استاد تمام گروه فرهنگ و ارتباطات دانشگاه سوره، تهران، ایران.
sarookhani@yahoo.com

simin.soleimani01@gmail.com

۲. دانشجوی دانشگاه سوره، تهران، ایران.

مقدمه

تحلیل و بررسی اینکه روزنامه‌ها چه میزان به معضل «خشونت علیه زنان» و بازنمایی آن پرداخته‌اند کمتر مورد توجه و مذاقه قرار گرفته است. همچنین شناسایی و دسته‌بندی‌های مختلف این نوع خشونت و چگونگی پرداختن روزنامه‌ها به عنوان یک رسانه مکتوب، به این معضل، در این پژوهش مورد بررسی قرار گرفته است. «خشونت علیه زنان» معضلی که امروزه در جهان همچنان سوژه‌ای مهم به شمار می‌رود، به اندازه‌ای که باید و شاید و با کیفیت مطلوب در روزنامه‌های ایران، مورد توجه نیست. مقاله، یادداشت، تحلیل، گزارش و... درباره خشونت‌های حاد گرفته تا غیرحاد می‌توانند بر فرهنگ جامعه اثرگذار باشند.

بسیاری از روزنامه‌ها غالباً به عنوان یک پوشش خبری به این معضل نگاه می‌کنند و در این میان برخی روزنامه‌ها هم تحلیل‌ها و گزارش‌های مفصلی دارند اما اینکه آیا به تمام انواع این خشونت نظر دارند یا خیر و اینکه کم و کیف آن چگونه است، اهمیت دارد. مطالعه موردی ما در این پژوهش، «روزنامه آنلاین اعتماد» است. با توجه به اینکه این روزنامه در بررسی اجمالی و مقدماتی، در شمار جریدهایی است که موضوع زنان را مورد توجه قرار می‌دهند، می‌خواهیم ببینیم کیفیت پرداختن به این موضوع و گونه‌شناسی آن در این رسانه مکتوب چگونه بوده است.

بر اساس پژوهشات انتشار یافته توسط سازمان ملل متحد بیش از ۵ زن یا دختر در هر ساعت توسط یکی از اعضای خانواده خود کشته می‌شوند که مصداق «زن‌کشی» است و در همین گزارش نوشته شده از هر سه زن یک زن حداقل یک بار در طول زندگی خود مورد خشونت قرار گرفته است. نباید فراموش کرد که خشونت علیه زنان انواع و شکل‌های مختلفی دارد. چنانکه در پژوهشی می‌خوانیم: «خشونت در اشکال و شرایط مختلف ظاهر می‌شود و شامل انواع متمایز اعمال خشونت‌آمیز علیه کودکان، زنان، سالمندان و سایر افراد بی‌دفاع است. این مشکل جدی که کمال زنان را تضعیف می‌کند، با عباراتی مانند خشونت خانگی، خشونت جنسیتی و خشونت علیه زنان نشان داده می‌شود.» (Casique & Ferreira Furegato, 2006).

آگاهی‌رسانی و بالا بردن سطح دانش مردم یکی از مهم‌ترین اموری است که رسانه‌ها و مطبوعات به دنبال آن هستند؛ چنان‌که رندال می‌نویسد: «روزنامه‌نگاران خوب در همه جای دنیا با نکته‌های زیر هماهنگ هستند. اگر کسی بخواهد در این باشگاه جهانی عضو شود، باید: اطلاعاتی که شایع شده‌اند و فکر عمومی را آزار

می‌دهند، گردآوری و منتشر کند؛ از خودداری و مقاومت مسئولان نهراسد؛ مردم را آگاه سازد؛ رابطه درد و دردمندان را بیابد و برای آنان که امکان رساندن صدای خود را ندارند، این امکان را فراهم آورد.» (رندال، ۱۳۸۲: ۱۳) از آنجا که مسئله «محرومیت زنان» و «خشونت علیه زنان» به دلایل مختلف یکی از معضلات اجتماعی نه تنها در جغرافیای ایران بلکه در بُعد جهانی است، توجه رسانه‌ها به آن و تلاش آن‌ها برای بالا بردن سطح دانش جامعه اهمیت بسزایی دارد.

بازنمایی انواع خشونت علیه زنان در روزنامه‌ها، موقعیت سوژگانی آن را نشان می‌دهد. «بررسی ساختار قدرت در خانواده و جایگاه زن در درون آن از اهم مباحث اجتماعی است. تا زمانی که نیمی از پیکر جامعه ایرانی فعال نشود جامعه به توسعه پایدار راه نمی‌یابد.» (ساروخانی، ۱۳۸۴).

وقتی منافع بخشی از جامعه به خطر می‌افتد، بی‌تردید باید آن بخش، سوژه رسانه‌ها قرار گیرد و هنگامی که صحبت از در معرض خطر قرار گرفتن نیمی از جامعه باشد، به تبع باید مرتباً مورد توجه رسانه‌های مکتوب و غیرمکتوب باشد.

مهرانگیز کار درباره یکی از راهکارهای کنترل خشونت علیه زنان با عنوان ارائه برنامه‌های عمومی و آموزشی برای تعلیم همه افراد جامعه، می‌نویسد: «در خصوص این راهکار نیز رسانه‌ها با میانجی‌گری شکل‌های رسمی زنان یا گروه‌های غیر رسمی زنان می‌توانند نقش‌های عمده ایفا کنند، مشروط بر آنکه هماهنگی در ارائه فیلم‌ها، خبرها، تجربیات سایر جوامع و بررسی زیان‌های ناشی از عدم پذیرش حقوق انسانی زنان توسط مردان مراعات شود.» (کار، ۱۳۷۹: ۵۲۵).

بنابراین می‌توان نتیجه گرفت هرچه آگاهی جامعه نسبت به پدیده «خشونت علیه زنان» و تبعات آن بالاتر رود، بیشتر به سمت دنیای بدون خشونت می‌رویم. در این راستا پژوهش حاضر سعی دارد که با مطالعه روی یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار ایران (روزنامه آنلاین اعتماد) در بازه زمانی ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ گونه‌شناسی و نحوه انعکاس این پدیده را در آن بررسی کند تا بدانیم چه اندازه این پدیده و آسیب اجتماعی با نگاه جامع به انواع آن در روزنامه مورد نظر، منعکس شده است.

نتایج حاصل از این پژوهش با تمرکز بر نسخه آنلاین یکی از روزنامه‌های کثیرالانتشار است و یک ارزیابی تحلیلی و توصیفی از آمار انتشار مطالب با تمرکز بر انواع و گونه‌های آن حول این پدیده به شمار می‌رود و نشان می‌دهد که مطالب منتشر شده آن مطبوعه بیشتر به خشونت‌های حاد پرداخته یا خشونت‌های غیرحاد؛

تحلیل و ابعاد مختلف این معضل را در نظر داشته یا خیر. در نتیجه این پژوهش از این جهت ضرورت دارد که به نوعی چراغ راهی است که نقاط ضعف و قوت آن مطبوعه را روشن می‌سازد، تا رسانه‌ها و مطبوعات دیگر با مطالعه و بررسی عملکرد این روزنامه ابعاد مختلف این پدیده را در نظر گرفته و الگویی داشته باشند تا با این معضل اجتماعی، با نگاهی جامع‌تر مواجه شوند.

سؤال‌های پژوهش

۱. باتوجه به تحلیل و بررسی اخبار مندرج، کیفیت و فرم پرداخت به مسئله خشونت علیه زنان در روزنامه آنلاین اعتماد ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ به چه شکل بوده، آیا به انواع و گونه‌های مختلف خشونت توجه داشته است؟
۲. روزنامه آنلاین اعتماد در محتواهای انتشار یافته در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ به کدام یک از انواع خشونت علیه زنان و شکل‌های آن توجه و تمرکز بیشتری داشته است؟
۳. فقط پوشش اخبار مد نظر این روزنامه بوده یا به تحلیل و تفسیر نیز پرداخته است؟

اهداف پژوهش

هدف اصلی:

- بررسی مطالب منعکس شده درباره «خشونت علیه زنان» با هدف گونه‌شناسی و انواع آن در روزنامه آنلاین اعتماد
- اهداف فرعی:
- بررسی توجه و تمرکز این مطبوعه به انواع و شکل‌های «خشونت علیه زنان» (اعم از خشونت‌های حاد و غیرحاد)
- بررسی شیوه ارائه محتواهای تولید شده و قالب‌های آن (تحلیل، خبر، یادداشت و...)

پیشینه پژوهش

از آنجا که مسئله «خشونت علیه زنان» در دنیا بسیار مورد توجه است، آسیب‌های آن علاوه بر کارشناسان و جامعه‌شناسان، حالا بیش از پیش مورد توجه افکار عمومی نیز قرار گرفته است اگرچه خاصه توجه به گونه‌شناسی و انواع این خشونت کمتر دیده شده است. در ذیل این توضیح مرتبط‌ترین پیشینه‌های داخلی و خارجی به پژوهش حاضر، خواهد آمد و بازنمایی آن در رسانه‌ها مورد مطالعه قرار خواهد گرفت. این توضیح در

اینجا لازم است که ما در پیشینه پژوهش فقط به روزنامه‌ها توجه نداشته‌ایم، در واقع «رسانه» طیف بزرگی از ابزارهایی است که برای ارائه اطلاعات استفاده می‌شوند، در نتیجه علاوه بر روزنامه‌ها که در اینجا مطالعه و پژوهش ما بر آن بنیان گذاشته شده است؛ سینما، فضای مجازی، کتاب و... را نیز به مثابه رسانه دیده‌ایم.

پیشینه‌های داخلی

بازنمایی مسائل زنان و خانواده در روزنامه‌نگاری دوران مشروطه (شریفی‌ساعی، ۱۴۰۱): این پژوهش به بررسی نشریات زنان در دوران مشروطه می‌پردازد و نشان می‌دهد که خانواده ایرانی کانون دغدغه‌ها و مطالبات زنان بوده و سلطه پدرسالاری ریشه تمام مسائل آن‌هاست. این پژوهش همان‌طور که از نامش پیداست به خشونت‌هایی اشاره دارد که در خانه اتفاق می‌افتد و اغلب پنهان است.

بازنمایی خشونت علیه زنان در فضای مجازی (سیدان و کمالی، ۱۳۹۶): این پژوهش به تأثیر شبکه‌های اجتماعی بر سلامت زنان و بازنمایی خشونت علیه آن‌ها می‌پردازد. عنوان این پژوهش نیز نشان می‌دهد که خشونت علیه زنان در فضای مجازی نیز وجود دارد و دامنه‌هایش چه میزان گسترده است.

خشونت علیه زنان در آثار محمود دولت‌آبادی (واصفی و ذوالفقاری، ۱۳۸۸): این مقاله به تحلیل نقش خشونت در آثار دولت‌آبادی و چگونگی بازنمایی نابرابری‌های جنسیتی در ادبیات داستانی می‌پردازد. در این پژوهش هم اگر کتاب و داستان را به مثابه یک رسانه تلقی کنیم می‌توانیم برخی از خشونت‌ها به ویژه آن‌ها که برآمده از حقیقت و در فرم داستان آمده مشاهده کنیم.

خشونت علیه زنان و بازتاب آن در مطبوعات (رام‌پناهی، ۱۳۸۵): این پژوهش به تحلیل ۱۵۲۱ خبر و مقاله در روزنامه‌ها درباره خشونت علیه زنان در سال ۱۳۸۲ می‌پردازد و نتایج نشان می‌دهد که بیشترین نوع خشونت گزارش شده، قتل بوده است.

بررسی عوامل خشونت علیه زنان در مراجعه‌کنندگان به پزشکی قانونی تهران (عزیزیان و همکاران، ۱۳۸۲): این مطالعه به شناسایی علل خشونت خانگی می‌پردازد و عوامل مختلفی از جمله مشکلات اقتصادی و فرهنگی را بررسی می‌کند.

بازنمایی خشونت علیه زنان در روزنامه‌های یومیه کشور در سال ۱۳۹۱ (پورقنبری مروسست، ۱۳۹۴): این پژوهش نشان می‌دهد که روزنامه‌ها بازنمایی بالایی از خشونت‌های از نوع جسمی و جنسی دارند، اما به خشونت‌های اقتصادی و اجتماعی کمتر توجه می‌کنند.

پیشینه‌های خارجی

«نقش رسانه‌ها در افزایش خشونت علیه زنان و دختران» (پراکاش یادا و کومارکالیانی، ۲۰۲۴): این مقاله به بررسی نقش رسانه‌ها در تداوم خشونت علیه زنان و دختران؛ و همچنین «مضامین ماندگار و سکوت در نمایش رسانه‌ای خشونت علیه زنان» اثر (استیل و همکاران، ۲۰۱۴) به تأثیر رسانه‌ها بر افکار عمومی و چگونگی چارچوب‌بندی خشونت علیه زنان می‌پردازد و نشان می‌دهد که رسانه‌ها می‌توانند اهداف فمینیستی را مختل کنند.

پژوهش‌های مختلف نشان می‌دهند که رسانه‌ها نقش مهمی در بازنمایی و تأثیرگذاری بر مسائل مربوط به خشونت علیه زنان دارند. این پیشینه‌ها نشان می‌دهند که رسانه‌ها می‌توانند به عنوان ابزاری برای تغییر نگرش‌ها و سیاست‌گذاری‌ها عمل کنند، هرچند این فرآیند زمان‌بر است. از سویی توجه رسانه‌ها به انواع خشونت علیه زنان می‌تواند جامع باشد و به گونه‌های مختلف توجه داشته باشد. تاکید می‌شود در حال حاضر تیراژ روزنامه‌های چاپی کمتر شده و اغلب مخاطبان، به نسخه آنلاین آن‌ها مراجعه می‌کنند.

مبانی نظری پژوهش

پیش از پرداختن به انواع خشونت در ادبیات پژوهش، به موضوع خشونت علیه زنان در جهان و پنهان ماندن این خشونت در ایران، می‌پردازیم.

خشونت علیه زنان

در دنیای امروز توجه به نقش زنان، مدیون تحولات اجتماعی است. طبیعتاً سلامت جسمی و روانی آن‌ها بر بنیان خانواده تأثیر عمیق و بلامنازع دارد. مسئله «خشونت علیه زنان» پدیده‌ای جهانی است، پدیده‌ای که در ساحت‌های مختلف از جمله اجتماعی، حقوقی و... مورد بررسی و پژوهش قرار گرفته است. «خشونت علیه زنان» پدیده‌ای است که ابعاد گسترده‌ای دارد و تأثیر آن نیز به طور طبیعی هم فردی است و هم دامن خانواده و جامعه را خواهد گرفت. بر اساس بیانیه ۱۹۹۱ سازمان ملل متحد هرگونه عمل خشونت‌آمیز مبتنی بر خشونت علیه زنان به واسطه جنس که باعث بروز صدمات و آسیب‌های جسمی، جنسی، روانی و رنج و آزار یا تهدید علیه آن‌ها که منجر به محرومیت زنان شود؛ خشونت علیه زنان تلقی می‌شود. متأسفانه افراد جامعه نسبت به انواع خشونت آگاهی ندارند، روی آشنایی با انواع خشونت علیه زنان و گونه‌شناسی

این نوع خشونت کمتر کار شده است. در این میان و با توجه به اهمیت رفع و مقابله با پدیده خشونت علیه زنان نکات مهمی وجود دارد که در ادامه می‌آید:

امر پنهانی خشونت علیه زنان در ایران و جهان

خشونت علیه زنان در جوامع، از جمله ایران، پنهان است. زنان به دلایل مختلف از جمله فشارهای اجتماعی و فرهنگی، خشونت‌هایی را که به آن‌ها وارد می‌شود، ابراز نمی‌کنند و ترجیح می‌دهند تحمل کنند. این رسم دیرین اگرچه هر روز با آگاه‌سازی بهتر می‌شود اما هنوز که هنوز است بسیاری از افراد جامعه با اشکال مختلف خشونت آشنا نیستند و خشونت‌های پنهان را از جمله خشونت‌های خانگی نادیده می‌گیرند. مهرانگیز کار در کتاب خود اشاره جالبی به این موضوع داشته و عنوان می‌کند: «یکی از مشخصات کلی خشونت علیه زنان در سراسر جهان این است که در بیشتر موارد از نظرها پنهان است. زنان تا کارد به استخوانشان نرسد از زندگی خشونت‌آمیز خود حرفی نمی‌زنند این پرهیز در هر جامعه دلایل خاص خود را دارد و متناسب است با شرایط زندگی فردی و اجتماعی زنان در هر جامعه. در ایران نیز زنان در اثر فشارهای سنتی هزاران ساله که دامنه‌ای وسیع دارد، خو گرفته‌اند که بخش عمده‌ای از وضعیت خشونت‌بار زندگی خود را از دیگران بپوشانند. آنها، به خصوص از مراجعه به مراکز قضایی و خدمات رسانی خودداری می‌کنند و هنگامی لب به شکایت می‌گشایند و کمک می‌طلبند که تمام امیدهای خود را از دست داده باشند. این است که مبارزه با خشونت علیه زنان در ایران نیز مانند سایر کشورها آسان نیست. زنان ایرانی در فضای زندگی پدری زیر سلطه پدر، برادر، شوهر خواهر و... به سر می‌برند؛ در فضای زندگی زن‌اشویی زیر سلطه شوهر و اقوام او هستند؛ در فضای زندگی شغلی زیر سلطه سلیقه‌های مردسالار رؤسا و مدیران مذکر روزگار می‌گذرانند؛ و در فضای زندگی اجتماعی زیر سلطه سنت‌های زن ستیز احساس ناامنی می‌کنند؛ و... با این حال چنان در بافت ذهنی و رفتاری خود به خشونت تسلیم شده‌اند که کمتر واکنش نشان می‌دهند (کار، ۱۳۷۹: ۱۷).

رسانه‌ها و خشونت علیه زنان

مطبوعات و به‌طور کلی رسانه‌ها، می‌توانند نقش مهمی در آگاهی بخشی درباره کاهش و کنترل خشونت علیه زنان ایفا کنند؛ نوع پوشش اخبار و سکوت نکردن در مقابل این نوع خشونت در این زمینه اهمیت بسزایی دارد. از سویی رسانه‌ها با نگاه جامع می‌توانند مردم را در شناخت انواع خشونت آشنا کنند. برخورد رسانه‌ها با سوژه

خشونت علیه زنان هم اهمیت دارد و باید در به کارگیری محتوا و فرم دقت لازم را داشته باشند. در ادامه به توضیح و تشریح مسئله از نگاه روزنامه‌نگاران، کارشناسان، جامعه‌شناسان و... در رسانه‌ها خواهیم پرداخت.

در میان آسیب‌های اجتماعی، بیشترین فراوانی اخبار به موضوع «خشونت و مزاحمت» اختصاص دارد: «یک پژوهش نشان می‌دهد بیشترین فراوانی مطالب روزنامه‌های کشور در سال ۱۳۸۲ به آسیب‌های اجتماعی مربوط به زنان به ویژه «خشونت و مزاحمت» علیه آنان اختصاص داشته است. در گزارشی که در تازه‌ترین شماره ویژه‌نامه «زن درآیین مطبوعات» [منظور از تازه‌ترین شماره، بازه زمانی مشخص شده در مطلب است] منتشر شده، آمده است بر پایه بررسی‌های انجام شده، مطالب مربوط به آسیب‌های اجتماعی ۶۱/۲۵ درصد؛ مطالب سیاسی ۱۹/۱۸ درصد، اجتماعی ۱۴/۹۸ درصد، فرهنگی ۱۲/۹۹ درصد، بهداشتی ۶/۹۹ درصد، ورزشی ۵/۶۱ درصد، حقوقی و قضایی ۳/۶۴ درصد، آموزشی ۳/۳۷ درصد، علمی پژوهشی ۱/۲۲ درصد، مطالب مربوط به زنان را در روزنامه‌های کشور تشکیل داده است. در این گزارش تاکید شده است: در بین آسیب‌های اجتماعی بیشترین فراوانی اخبار به موضوع «خشونت و مزاحمت» علیه زنان اختصاص دارد که ۳۰ درصد مجموع اخبار را شامل می‌شود. بر پایه این گزارش، فساد اخلاقی و فرار، قتل و جنایت، طلاق، سرقت، خودکشی و اعتیاد، مهم‌ترین نوع آسیب‌ها و ناهنجاری‌هایی است که در مدت مورد بررسی، مطبوعات کشور به آنها پرداخته‌اند.» (خبرگزاری ایرنا. ۱۳۸۳).

یک حقوق‌دان تحلیلی داشته درباره این آسیب اجتماعی و نقش رسانه‌ها، و محدودیت‌های آن را مورد مذاقه قرار داده است که در ادامه می‌آید: «خشونت علیه زنان موضوع بحث رسانه‌های امروز ایران شده است. روزنامه‌ها تیر مهم حوادث را به آن اختصاص می‌دهند. مطبوعات در مواردی تلاش می‌ورزند خانواده را مانند نهادی‌ترین کانون بحران در مرکز توجه افکار عمومی به نقد و بررسی بگذارند و سرچشمه ناهنجاری‌های اجتماعی را که ناشی از خشونت است، در آن بجویند. اما آنها برای تأمین هدف و یاری رساندن به جامعه چندان دست مایه‌ای در اختیار ندارند و به ناچار با دست خالی و معلومات و اطلاعات اندک آماری به سوژه نزدیک می‌شوند. این کمبودها در گزارش‌های مطبوعاتی منعکس می‌شود و کسانی که برای تهیه گزارش درباره خشونت علیه زنان اقدام می‌کنند با یأس از موانع و مشکلات کار سخن می‌گویند. حاصل کار مطبوعات که در شرایط نامناسب انجام و انتشار می‌یابد، آنقدر

غنی نیست تا به اتخاذ تدابیر خردمندانه و همه جانبه بینجامد و خشونت را مهار کند. (کار، ۱۳۷۹: ۲۱ تا ۲۳).

انواع خشونت علیه زنان

خشونت علیه زنان انواع مختلفی دارد و در اینجا که صحبت از پژوهش روی گونه‌شناسی خشونت است، اهمیت این مسئله دوچندان می‌شود، انواع خشونت علیه زنان را در یک دسته‌بندی کلی می‌توان به خشونت‌های حاد و غیرحاد تقسیم کرد. از سویی دسته‌بندی حوزه رخداد این خشونت در حوزه خصوصی و عمومی نیز می‌تواند دسته‌بندی دیگری باشد. اگر بخواهیم دسته‌بندی جزئی‌تری داشته باشیم انواع خشونت علیه زنان را می‌توانیم به این عناوین تقسیم کنیم: خشونت خانگی، زن‌کشی، خشونت جنسی، قاچاق زنان، ختنه زنانه، کودک همسری و خشونت‌های آنلاین است. سازمان ملل این خشونت‌ها را دسته‌بندی کرده و به هر یک تعاریف مشخصی داده است که در ادامه می‌آید:

خشونت خانگی

خشونت خانگی، که گاهی سوءاستفاده خانگی یا خشونت از سوی شریک زندگی نیز خوانده می‌شود، به هرگونه الگوی رفتاری اطلاق می‌شود که برای به دست آوردن یا حفظ قدرت و تسلط علیه شریک زندگی اعمال می‌شود. این تعریف، شامل کلیه اعمال جسمی، جنسی، احساسی، اقتصادی، روانی و یا تهدید به انجام آن اعمال است که شخص دیگری را تحت تاثیر قرار می‌دهد. خشونت خانگی، یکی از رایج‌ترین انواع خشونت است که زنان در سطح جهان آن را تجربه می‌کنند.

خشونت خانگی می‌تواند شامل این موارد شود: **خشونت اقتصادی** (شامل ایجاد یا تلاش برای ایجاد وابستگی مالی شخص به وسیله کنترل کامل منابع مالی، جلوگیری از دسترسی به پول، و یا منع از حضور در مدرسه یا مشاغل است). **خشونت روانی** (شامل ایجاد ترس از طریق ارباب، تهدید به صدمه جسمی به خود، شریک زندگی یا دیگران، آسیب زدن به حیوانات خانگی یا اموال، به بازی گرفتن ذهنی، یا اجبار به دوری از دوستان، خانواده، مدرسه و یا کار است). **خشونت احساسی** (شامل تضعیف حس خود ارزشمندی از طریق انتقاد مداوم، کم ارزش کردن توانایی‌های دیگری، اسم گذاری بر روی شخص و سایر سوءاستفاده‌های کلامی، آسیب‌رسانی به رابطه میان شریک زندگی با فرزندان و یا منع ملاقات شریک زندگی با دوستان و اعضای خانواده می‌شود). **خشونت جسمی** (شامل آسیب رساندن و یا تلاش برای صدمه زدن به شریک زندگی از طریق ضربه، لگد زدن، سوزاندن، گرفتن، نیشگون گرفتن، گاز گرفتن،

محروم کردن از خدمات پزشکی یا اجبار به مصرف الکل و یا مواد مخدر، یا استفاده از سایر نیروی جسمانی است. این مورد می‌تواند شامل آسیب زدن به اموال نیز باشد. **خشونت جنسی** (شامل اجبار شریک زندگی به مشارکت در یک عمل جنسی بدون رضایت است).

زن‌کشی

زن‌کشی به قتل عمدی زنان به علت زن بودن آنان گفته می‌شود، اما در یک معنای گسترده‌تر به هرگونه قتل زنان و دختران نیز اطلاق می‌شود. زن‌کشی به دلایل خاصی با قتل مردان فرق دارد. مثلاً در بیشتر موارد زن‌کشی، شریک زندگی فعلی یا سابق زن مرتکب قتل می‌شود، و شامل این موارد نیز است: سوءاستفاده مداوم در خانه، تهدید یا ارباب، خشونت جنسی یا موقعیت‌هایی که زنان در برابر شریک خود از قدرت و منابع کمتری برخوردارند. **قتل ناموسی** (قتل یکی از اعضای خانواده، به‌طور معمول یک زن یا دختر، به این دلیل که مدعی می‌شوند فرد موجب بی‌آبرویی یا شرمساری خانواده شده؛ این قتل‌ها غالباً مرتبط با عفت جنسی است و به این گمان که اعضای زن خانواده مرتکب تخطی شده‌اند).

خشونت جنسی

خشونت جنسی هر عمل جنسی است که بر خلاف میل شخص دیگری انجام شود، در صورتی که این شخص رضایت نداده باشد یا نتواند رضایت بدهد زیرا شخص کودک است، دارای ناتوانی ذهنی است، یا در اثر مصرف الکل یا مواد مخدر به شدت مست یا بیهوش است. خشونت جنسی می‌تواند شامل مواردی از این قبیل باشد:

آزار و اذیت جنسی (شامل تماس بدنی غیرتوافقی مانند گرفتن، نیشگون گرفتن، سیلی زدن یا مالش به گونه‌ای جنسی است. همچنین شامل موارد غیرفیزیکی، مانند متلک‌گویی، اظهار نظرهای جنسی درباره بدن یا ظاهر فرد، تقاضای محبت‌های جنسی، خیره شدن یا ایجاد وسوسه جنسی، مزاحمت با تعقیب و نمایش دادن اندام‌های جنسی فرد است). **تجاوز جنسی** (هرگونه نفوذ بدون رضایت به مهبل^۱، مقعد یا دهان شخص دیگر به وسیله هر قسمت بدن یا جسم است. این عمل می‌تواند توسط هر شخص آشنا یا ناآشنا برای بازمانده، در طول ازدواج و روابط، همچنین در هنگام مخاصمات مسلحانه باشد). **تجاوز جنسی اصلاحی** (نوعی تجاوز به العنف است که بر اساس گرایش جنسی یا هویت جنسیتی قربانی انجام شده است. هدف این است

که قربانی را مجبور به انطباق با ناهمجنس خواهی^۱ یا هویت جنسیتی غالب کند). فرهنگ تجاوز (فرهنگ تجاوز محیط اجتماعی است که اجازه می‌دهد خشونت جنسی عادی و موجه شود. این مسئله ریشه در مردسالاری دارد و نابرابری‌های مداوم جنسیتی و سوگیری‌ها در مورد جنسیت و گرایش جنسی به آن دامن می‌زنند).

قاچاق زنان

قاچاق انسان و به طور اخص قاچاق زنان، کسب و بهره‌کشی از مردم از طریق ابزارهایی مانند زور، کلاهبرداری، زورگویی یا فریب است. این جنایت فجیع میلیون‌ها زن و دختر را در سراسر جهان گرفتار کرده است، که بسیاری از آنها مورد سوءاستفاده جنسی قرار می‌گیرند.

ختنه‌زنان

ختنه‌زنان^۲ شامل روش‌هایی است که در طی آن به دلایل غیرپزشکی و به طور عمد، اندام‌های تناسلی زن را تغییر داده یا باعث آسیب آن می‌شود. ختنه‌زنان به چهار نوع عمده طبقه‌بندی می‌شود و عملکرد و انگیزه‌های آن از مکانی به مکان دیگر متفاوت است. ختنه‌زنان یک هنجار اجتماعی است که معمولاً یک گام ضروری در آماده‌سازی دختران برای روند بزرگسالی و ازدواج تلقی می‌شود و معمولاً با اعتقادات به جنسیت و ارتباط آن با بیان مناسب جنسی همراه است. ختنه‌زنان نخستین بار در ۱۹۹۷ از طریق بیانیه مشترک صادره از سوی سازمان جهانی بهداشت^۳، صندوق کودکان سازمان ملل متحد^۴ و صندوق جمعیت سازمان ملل متحد^۵ تحت عنوان خشونت طبقه‌بندی شد.

خشونت‌های آنلاین یا دیجیتال

خشونت برخط (آنلاین) یا دیجیتال علیه زنان به هر نوع خشونتی گفته می‌شود که علیه زنان به دلیل زن بودن آن فرد با استفاده از فناوری اطلاعات و ارتباطات (تلفن‌های همراه، اینترنت، رسانه‌های اجتماعی، بازی‌های رایانه‌ای، پیام‌های متنی یا پیامک، ایمیل و غیره) کمک یا تشدید شود. خشونت آنلاین می‌تواند شامل این موارد باشد: اذیت و آزار مجازی (ارسال پیام‌های مرعوب‌کننده یا تهدیدآمیز است.) پیامک جنسی بدون رضایت (شامل ارسال پیام‌ها یا تصاویر برهنه یا جنسی بدون رضایت گیرنده

1. heterosexuality

2. FGM

3. WHO

4. UNICEF

5. UNFPA

است.) **نشر عمومی اطلاعات شخصی** (شامل نشر عمومی اطلاعات خصوصی یا شناسایی اطلاعات مربوط به فرد بازمانده خشونت است).

خشونت خانگی و غیرخانگی

پدیده خشونت علیه زنان، پدیده‌ای است که هم در جامعه و نظام‌های اجتماعی بزرگ‌تر اتفاق می‌افتد و هم در محیط‌های صمیمانه و خانه؛ از این منظر دو حوزه رخداد این پدیده و یا شکل‌گیری‌اش اهمیت پیدا می‌کنند. در این خصوص یک دسته‌بندی دیگر برای انواع خشونت قائل شده‌ایم: خشونت‌هایی که از سوی افراد آشنا و یا به صورت خانگی اتفاق می‌افتد و همچنین خشونت‌هایی که در بستر خانه نیستند. این دو دسته را با دو عنوان خشونت‌های آشنا و خانگی و خشونت‌های غیرخانگی تقسیم‌بندی می‌کنیم:

خشونت خانگی و آشنا: رفتار یا حتی تهدید به رفتار خشونت‌آمیز مبتنی بر جنسیت که منجر به ایجاد هر گونه خشونت در محیط خانواده و یا از سوی آشنایان و یا در فضایی که در اصل باید فضایی امن باشد، شکل گیرد؛ در واقع در حوزه خصوصی رخ داده است. این خشونت‌ها اغلب کمتر مورد توجه قرار می‌گیرند، فرساینده‌تر هستند و خطرات ناشی از آن پنهان‌تر است.

خشونت غیرخانگی و غیرآشنا:

خشونت‌هایی که در بستر نظام‌های کلان‌تر و خارج دایره حوزه خصوصی و فضاهای امن رخ دهند.

موضوع خشونت علیه زنان از بُعد ارزش‌های خبری حداقل دارای سه ارزش خبری است، خشونت علیه زنان امر محدود به یک منطقه خاص و جامعه خاص نیست و در تمام دنیا وجود دارد در نتیجه ارزش خبری دربرگیری را دارد. خشونت علیه زنان در خود درگیری و برخورد را دارد و بالفعل خود واژه «خشونت» تداعی‌گر این برخوردهاست. این آسیب متأسفانه فراوانی هم دارد و بر طبق آمار جهانی زنان زیادی فارغ از منطقه و جغرافیا در چنگال آن می‌افتند با این اوصاف جای تردید نیست که موضوع خشونت علیه زنان موقعیت سوژگانی مهمی را باید در رسانه‌ها به خود اختصاص دهد. خاصه در این باره توجه به گونه‌شناسی خشونت و شناخت انواع و گونه‌های آن اهمیت ویژه‌ای پیدا می‌کند چرا که سال‌ها به افراد جامعه تنها شماییلی سطحی از خشونت علیه زنان نشان داده شده و آن تصویر زنی با زیر چشم کبود است.

اهمیت توجه به انواع خشونت علیه زنان در رسانه‌ها

نقش رسانه‌ها و تأثیر فرهنگ جامعه بر این موضوع از اهمیت ویژه‌ای برخوردار است. رسانه‌ها می‌توانند با ارائه ایده‌ها و مباحث مختلف، آگاهی عمومی را افزایش دهند. برای مردم آگاهی بخشی کنند که خشونت علیه زنان فقط آن تصویر کلیشه‌ای بودی زیر چشم و... نیست. خشونت علیه زنان طیف گسترده‌ای دارد و می‌تواند آسیب‌های جبران‌ناپذیری داشته باشد.

جایگاه، قالب‌ها و فرم‌های خبرنویسی

مطبوعات از قالب‌های مختلفی برای انتشار اخبار استفاده می‌کنند، از جمله خبر، گزارش و یادداشت. جایگاه مطلب در روزنامه هم میزان اهمیت اخبار را مشخص می‌کند و بر اساس جایگاه آن‌ها در صفحه‌آرایی روزنامه مشخص می‌شود. این مطالب می‌توانند در صفحه اول، به‌عنوان مطلب اصلی یا در حاشیه‌ها قرار گیرند.

پژوهش‌های بسیاری حول محور خشونت علیه زنان انجام شده است از جمله موضوعاتی با زمینه رسانه‌ای که در پیشینه این پژوهش به چند نمونه از آن اشاره داشتیم و هر کدام از منظر خاصی به موضوع رسانه و خشونت علیه زنان پرداخته بودند. ما در این پژوهش «خشونت علیه زنان» را به دلیل موقعیت سوژگانی خاصی که دارد در یک روزنامه کثیرالانتشار بررسی کرده‌ایم هدف ما اینجا قیاس نیست و حتی این موضوع را رویداد محور کار نکردیم چرا که موضوع «خشونت علیه زنان» همیشه یک پدیده آشکار نیست بلکه بسیاری از اتفاقات خشونت‌آمیز در بستر خانواده بدون آنکه دیده و شنیده شوند، می‌افتد. برش زمانی ۶ ماهه انتخاب شده و همچنین یک جریده کثیرالانتشار را به عنوان یک مورد مطالعاتی انتخاب کردیم تا در این مدت بر اساس دسته‌بندی‌های یاد شده در همین فصل، نحوه پرداختن این روزنامه را به موضوع مورد نظر بررسی کنیم و ببینیم آیا این روزنامه صرفاً به موضوع خشونت علیه زنان به عنوان یک حادثه نگاه کرده و تنها به پوشش اخبار پرداخته یا برای رفع آن تفسیر و تحلیلی ارائه داده است از این منظر به قالب‌های خبری اشاره داشتیم تا با استفاده از آن مشخص شود روزنامه بیشتر در چه فرم و قالبی به سوژه خشونت علیه زنان پرداخته است. گونه‌های مختلف خشونت علیه زنان و انواع آن نیز دسته‌بندی شد و با این دسته‌بندی مشخص سراغ خبرها و مطالب این روزنامه رفتیم تا مطالعه کنیم و دریابیم که آیا این روزنامه به انواع خشونت علیه زنان به خصوص آن بخش پنهان تمرکز کرده یا فقط نگاهی سطحی به این موضوع داشته است.

روش پژوهش

ابتدا در بخش مبانی نظری از روش تحقیق کتابخانه‌ای و استفاده از کتب، مقالات و پایان‌نامه‌های مرتبط به خشونت علیه زنان و تعارف آن تمرکز شد. روش پژوهش تحلیل محتوای کمی بوده و برای نمونه‌گیری به صورت سرشماری محتوای تمامی صفحات شماره‌های ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ بررسی شد در این پژوهش نشان دادیم که مطالبی که در این بازه زمانی در روزنامه اعتماد منتشر شدند، به صورت طبقه‌بندی شده به کدام نوع خشونت بیشتر توجه داشته‌اند و میزان اهمیت و شکل پرداختن به خشونت‌ها را به وسیله نمودار و جدول‌های توصیفی نشان دادیم. یادآور می‌شود که جامعه آماری این پژوهش تمام مطالب اعم از اخبار، تحلیل‌ها، سرمقاله‌ها، یادداشت‌ها، گزارش‌ها، مصاحبه‌ها و... در تمام صفحات روزنامه آنلاین اعتماد است که به نوعی به موضوع «خشونت علیه زنان» در ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ مرتبط است و در این بازه زمانی، منتشر شده است.

یافته‌های پژوهش: در این بخش، به توصیف داده‌ها و تحلیل آن‌ها به تفکیک ماه‌های انتشار مطالب اشاره می‌کنیم.

فروردین

در ماه فروردین، روزنامه به دلیل تعطیلات (با احتساب تعطیلات مناسبتی و روزهای جمعه) ۱۷ روز منتشر نشده؛ ۱۳ روز از ماه در این روزنامه به موضوع خشونت علیه زنان در انواع مختلفش پرداخته شده و ۱ روز آن مطلبی درباره این موضوع نداشته است؛ در این روزها با توجه به زمینه‌های تعیین شده در پژوهش، تحلیل و توصیف مطالبی که به نوعی به انواع خشونت علیه زنان متمرکز شده است به این شرح است: سه مطلب به خشونت فیزیکی، سه مطلب به آزار و اذیت جنسی، چهار مطلب به زن‌کشی، پنج مطلب به دو یا چند نوع خشونت و چهارده مطلب به خشونت روانی اشاره داشته است. درباره جایگاه اخبار و اینکه روزنامه چه میزان در صفحه‌آرایی به اهمیت اخبار توجه داشته باید گفت: شش مطلب در صفحه اول و اصلی، سه مطلب در صفحه اول، چهار مطلب به عنوان مطلب اصلی و شانزده مطلب در حاشیه (نیم‌تای دوم روزنامه یا ستون‌ها) قرار گرفته است. در نتیجه می‌توان گفت به طور کلی ۱۳ مطلب در جایگاه پر اهمیت (صفحه اول و مطلب اصلی صفحه) قرار داده شده و ۱۶ مطلب در جایگاه کم اهمیت‌تر (نیم‌تای دوم روزنامه و ستون‌ها) درج شده است. حوزه رخداد

و شکل‌گیری این نوع خشونت‌ها به تعداد ۲۱ مورد خشونت ناآشنا و غیرخانگی، ۶ مورد خشونت خانگی و آشنا و ۲ مورد به هر دو نوع خشونت اشاره داشته‌اند. مطالب منتشرشده این روزنامه در موضوع خشونت علیه زنان در قالب گزارش ۱۱ مورد، در قالب گزارش تحلیلی ۳ مورد، در قالب یادداشت ۲ مورد، در قالب یادداشت تحلیلی ۵ مورد، در قالب گفت‌وگوی تحلیلی ۳ مورد و در قالب خبر ۵ مورد منتشر شده است. به طور کلی در این زمینه نیز می‌توان گفت: ۱۱ مطلب در این روزنامه با تحلیل و مفصل ارائه شده و ۱۸ مورد غیرتحلیلی بوده است.

اردیبهشت

در اردیبهشت، روزنامه به دلیل تعطیلات (با احتساب تعطیلات مناسبتی و روزهای جمعه) ۸ روز منتشر نشده، ۱۷ روز از ماه به موضوع خشونت علیه زنان در انواع مختلفش پرداخته شده و ۶ روز مطلبی درباره این موضوع نداشته است؛ در این روزها با توجه به زمینه‌های تعیین شده در پژوهش، تحلیل و توصیف مطالبی که به نوعی به انواع خشونت علیه زنان متمرکز شده است به این شرح است: پنج مطلب به خشونت فیزیکی، پنج مطلب به آزار و اذیت جنسی، شش مطلب به زن‌کشی، دوازده مطلب به خشونت روانی و سه مطلب به دو یا چند نوع خشونت اشاره داشته است. درباره جایگاه اخبار و اینکه روزنامه چه میزان در صفحه‌آرایی به اهمیت اخبار توجه داشته باید گفت: ۹ مطلب در صفحه اول و اصلی، ۲ مطلب در صفحه اول، ۱۱ مطلب به عنوان مطلب اصلی و ۹ مطلب در حاشیه (نیم‌تای دوم روزنامه و یا ستون‌ها) قرار گرفته است. در نتیجه می‌توان گفت به طور کلی ۲۲ مطلب در جایگاه پر اهمیت (صفحه اول و مطلب اصلی صفحه) قرار داده شده و ۹ مطلب در جایگاه کم اهمیت‌تر (نیم‌تای دوم روزنامه و ستون‌ها) درج شده است. حوزه رخداد و شکل‌گیری این نوع خشونت‌ها به تعداد ۱۵ مورد خشونت ناآشنا و غیرخانگی و ۱۶ مورد خشونت خانگی و آشنا اشاره داشته‌اند. مطالب منتشرشده این روزنامه در موضوع خشونت علیه زنان در قالب گزارش ۸ مورد، در قالب گزارش تحلیلی ۱۰ مورد، در قالب یادداشت تحلیلی ۷ مورد، گفت‌وگوی تحلیلی ۱ مورد، در قالب گفت‌وگو ۳ مورد و در قالب خبر ۲ مورد منتشر شده است. به طور کلی در این زمینه نیز می‌توان گفت: ۱۸ مطلب در این روزنامه با تحلیل و مفصل ارائه شده و ۱۳ مورد غیرتحلیلی بوده است.

خرداد

در ماه خرداد، روزنامه به دلیل تعطیلات (با احتساب تعطیلات مناسبتی و روزهای جمعه) ۶ روز منتشر نشده، ۱۸ روز از ماه در این روزنامه به موضوع خشونت علیه زنان در انواع مختلفش پرداخته شده و ۷ روز آن مطلبی درباره این موضوع نداشته است؛ در این روزها با توجه به زمینه‌های تعیین شده در پژوهش، تحلیل و توصیف مطالبی که به نوعی به انواع خشونت علیه زنان متمرکز شده است به این شرح است: یک مطلب به آزار و اذیت جنسی، دو مطلب به زن‌کشی، سیزده مطلب به خشونت روانی و ده مطلب به دو یا چند نوع خشونت اشاره داشته است. درباره جایگاه اخبار و اینکه روزنامه چه میزان در صفحه‌آرایی به اهمیت اخبار توجه داشته باید گفت: ۴ مطلب در صفحه اول و اصلی، ۸ مطلب در صفحه اول، ۳ مطلب به عنوان مطلب اصلی و ۱۱ مطلب در حاشیه (نیم‌تای دوم روزنامه و یا ستون‌ها) قرار گرفته است. در نتیجه می‌توان گفت به طور کلی ۱۵ مطلب در جایگاه پر اهمیت (صفحه اول و مطلب اصلی صفحه) قرار داده شده و ۱۱ مطلب در جایگاه کم اهمیت‌تر (نیم‌تای دوم روزنامه و ستون‌ها) درج شده است. حوزه رخداد و شکل‌گیری این نوع خشونت‌ها به تعداد ۱۳ مورد خشونت ناآشنا و غیرخانگی، ۶ مورد خشونت خانگی و ۷ مورد به هر دو خشونت اشاره داشته‌اند. مطالب منتشرشده این روزنامه در موضوع خشونت علیه زنان در قالب گزارش ۹ مورد، در قالب گزارش تحلیلی ۴ مورد، در قالب یادداشت تحلیلی ۶ مورد، در قالب یادداشت ۶ مورد و در قالب و در قالب خبر ۱ مورد منتشر شده است. به طور کلی در این زمینه نیز می‌توان گفت: ۱۰ مطلب در این روزنامه با تحلیل و مفصل ارائه شده و ۱۶ مورد غیرتحلیلی بوده است.

تیر

در ماه تیر، روزنامه به دلیل تعطیلات (با احتساب تعطیلات مناسبتی و روزهای جمعه) ۶ روز منتشر نشده، ۱۳ روز از ماه در این روزنامه به موضوع خشونت علیه زنان در انواع مختلفش پرداخته شده و ۱۲ روز آن مطلبی درباره این موضوع نداشته است؛ در این روزها با توجه به زمینه‌های تعیین شده در پژوهش، تحلیل و توصیف مطالبی که به نوعی به انواع خشونت علیه زنان متمرکز شده است به این شرح است: یک مطلب به خشونت فیزیکی، سه مطلب به آزار و اذیت جنسی، پنج مطلب به زن‌کشی، پنج مطلب به خشونت روانی و سه مطلب به دو یا چند نوع خشونت اشاره داشته است. درباره جایگاه اخبار و اینکه روزنامه چه میزان در صفحه‌آرایی به اهمیت اخبار

توجه داشته باید گفت: ۴ مطلب در صفحه اول و اصلی، ۴ مطلب به عنوان مطلب اصلی و ۹ مطلب در حاشیه (نیم‌تای دوم روزنامه و یا ستون‌ها) قرار گرفته است. در نتیجه می‌توان گفت به طور کلی ۸ مطلب در جایگاه پر اهمیت (صفحه اول و مطلب اصلی صفحه) قرار داده شده و ۹ مطلب در جایگاه کم اهمیت‌تر (نیم‌تای دوم روزنامه و ستون‌ها) درج شده است. حوزه رخداد و شکل‌گیری این نوع خشونت‌ها به تعداد ۱۰ مورد خشونت ناآشنا و غیرخانگی، ۶ مورد خشونت آشنا و خانگی و ۱ مورد به هر دو خشونت اشاره داشته‌اند. مطالب منتشرشده این روزنامه در موضوع خشونت علیه زنان در قالب گفت‌وگوی تحلیلی ۱ مورد، در قالب گزارش تحلیلی ۶ مورد، در قالب یادداشت تحلیلی ۳ مورد، در قالب یادداشت ۱ مورد و در قالب خبر ۶ مورد منتشر شده است. به طور کلی در این زمینه نیز می‌توان گفت: ۱۰ مطلب در این روزنامه با تحلیل و مفصل ارائه شده است و ۷ مورد غیرتحلیلی بوده است.

مرداد

در ماه مرداد، روزنامه به دلیل تعطیلات (با احتساب تعطیلات مناسبتی و روزهای جمعه) ۵ روز منتشر نشده، ۱۰ روز از ماه در این روزنامه به موضوع خشونت علیه زنان در انواع مختلفش پرداخته شده و ۱۶ روز آن مطلبی درباره این موضوع نداشته است؛ در این روزها با توجه به زمینه‌های تعیین شده در پژوهش، تحلیل و توصیف مطالبی که به نوعی به انواع خشونت علیه زنان متمرکز شده است به این شرح است: چهار مطلب به آزار و اذیت جنسی، سه مطلب به زن‌کشی، یازده مطلب به خشونت روانی و سه مطلب به دو یا چند نوع خشونت اشاره داشته است. درباره جایگاه اخبار و اینکه روزنامه چه میزان در صفحه‌آرایی به اهمیت اخبار توجه داشته باید گفت: ۶ مطلب در صفحه اول، ۴ مطلب در صفحه اول و اصلی، ۳ مطلب به عنوان مطلب اصلی و ۸ مطلب در حاشیه (نیم‌تای دوم روزنامه و یا ستون‌ها) قرار گرفته است. در نتیجه می‌توان گفت به طور کلی ۱۳ مطلب در جایگاه پر اهمیت (صفحه اول و مطلب اصلی صفحه) قرار داده شده و ۸ مطلب در جایگاه کم اهمیت‌تر (نیم‌تای دوم روزنامه و ستون‌ها) درج شده است. حوزه رخداد و شکل‌گیری این نوع خشونت‌ها به تعداد ۱۳ مورد خشونت ناآشنا و غیرخانگی، ۵ مورد خشونت آشنا و خانگی و ۳ مورد به هر دو خشونت اشاره داشته‌اند. مطالب منتشرشده این روزنامه در موضوع خشونت علیه زنان در قالب گزارش تحلیلی ۲ مورد، در قالب یادداشت تحلیلی ۶ مورد، در قالب گفت‌وگو ۲ مورد، در قالب گزارش ۷ مورد و در قالب خبر ۴ مورد منتشر شده است. به طور کلی

در این زمینه نیز می‌توان گفت: ۸ مطلب در این روزنامه با تحلیل و مفصل ارائه شده و ۱۳ مورد غیرتحلیلی بوده است.

شهریور

در ماه شهریور، روزنامه به دلیل تعطیلات (با احتساب تعطیلات مناسبتی و روزهای جمعه) ۸ روز منتشر نشده، ۸ روز از ماه در این روزنامه به موضوع خشونت علیه زنان در انواع مختلفش پرداخته شده و ۱۵ روز آن مطلبی درباره این موضوع نداشته است؛ در این روزها با توجه به زمینه‌های تعیین شده در پژوهش، تحلیل و توصیف مطالبی که به نوعی به انواع خشونت علیه زنان متمرکز شده است به این شرح است: سه مطلب به آزار و اذیت جنسی، شش مطلب به زن‌کشی، پنج مطلب به خشونت روانی و یک مطلب به دو یا چند نوع خشونت اشاره داشته است. درباره جایگاه اخبار و اینکه روزنامه چه میزان در صفحه‌آرایی به اهمیت اخبار توجه داشته باید گفت: ۲ مطلب در صفحه اول، ۴ مطلب در صفحه اول و اصلی، ۲ مطلب به عنوان مطلب اصلی و ۷ مطلب در حاشیه (نیم‌تای دوم روزنامه و یا ستون‌ها) قرار گرفته است. در نتیجه می‌توان گفت به طور کلی ۸ مطلب در جایگاه پر اهمیت (صفحه اول و مطلب اصلی صفحه) قرار داده شده و ۷ مطلب در جایگاه کم اهمیت‌تر (نیم‌تای دوم روزنامه و ستون‌ها) درج شده است. حوزه رخداد و شکل‌گیری این نوع خشونت‌ها به تعداد ۷ مورد خشونت ناآشنا و غیرخانگی، ۶ مورد خشونت آشنا و خانگی و ۲ مورد به هر دو خشونت اشاره داشته‌اند. مطالب منتشرشده این روزنامه در موضوع خشونت علیه زنان در در قالب یادداشت ۱ مورد، در قالب گزارش تحلیلی ۱ مورد، در قالب یادداشت تحلیلی ۲ مورد، در قالب گفت‌وگو ۳ مورد، در قالب گزارش ۳ مورد و در قالب خبر ۵ مورد منتشر شده است. به طور کلی در این زمینه نیز می‌توان گفت: ۳ مطلب در این روزنامه با تحلیل و مفصل ارائه شده و ۱۲ مورد غیرتحلیلی بوده است.

توصیف و تحلیل یافته‌های شش ماهه

توصیف و تحلیل یافته‌های شش ماهه بر اساس نوع خشونت به شرح زیر است: به طور کلی در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۲ در ۱۳۹ مطلب به گونه‌های مختلف خشونت علیه زنان اشاره شده است. این طبقه‌بندی، در پنج گونه خشونت دسته‌بندی شده است:

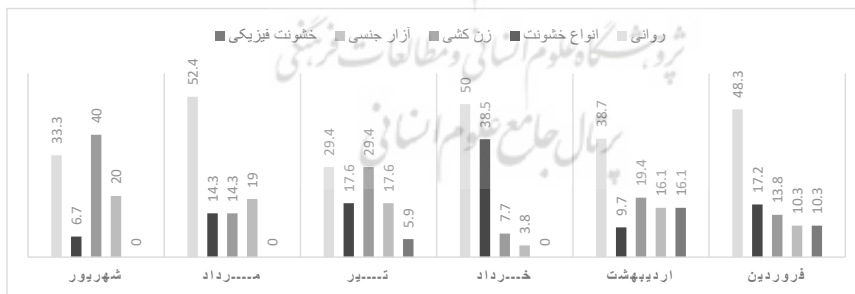
- خشونت فیزیکی: هرگونه برخورد یدی، جسمی، ضرب و شتم و...

- آزار و اذیت جنسی: هرگونه اذیت و آزار و تجاوز جنسی
 - زن‌کشی: هرگونه قتل ناموسی و کشته شدن زنان و...
 - خشونت روانی: هرگونه ارباب، تهدید و خشونت‌های مبتنی بر تبعیض و شرایط نابرابر
 - انواع خشونت: این دسته شامل مطالبی می‌شود که دو یا چند نوع خشونت را دربر می‌گیرند.
- به طور کلی در تقسیم‌بندی خشونت‌هایی که در دسته‌بندی‌های فوق قرار گرفته، ۴۳/۱۷ درصد بر خشونت روانی، ۱۸/۷۱ درصد بر زن‌کشی، ۱۷/۹۹ درصد بر دو یا چند نوع خشونت، ۱۳/۶۷ درصد بر آزار و اذیت جنسی و ۶/۲۷ درصد بر خشونت فیزیکی تمرکز شده است.
- شایان ذکر است که از کل مطالبی که در این شش ماهه به انواع خشونت اشاره شده، ۲۲/۳ درصد مطالب در اردیبهشت ماه، ۲۰/۸۶ درصد در فروردین ماه، ۱۸/۷۱ درصد در خرداد ماه، ۱۵/۱۱ درصد در مردادماه، ۱۲/۲۳ درصد در تیرماه و ۱۰/۷۹ درصد در شهریور ماه، بیشترین تا کمترین میزان توجه به انواع خشونت را به خود اختصاص داده است. خشونت روانی در صدر همه گونه‌ها قرار دارد.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

جدول ۱. جدول آماری انواع خشونت علیه زنان در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

نوع خشونت ماه	تعداد	درصد	آزار جنسی	زن کشی	انواع خشونت	روانی	مطالب تعداد	از کل درصد ماه
فروردین	۳	۱۰/۳٪	۳	۴	۵	۱۴	۲۹	۲۰/۸۶٪
	درصد	۱۰/۳٪	۱۰/۳٪	۱۳/۸٪	۱۷/۲٪	۴۸/۳٪	۱۰۰٪	
اردیبهشت	۵	۱۶/۱٪	۵	۶	۳	۱۲	۳۱	۲۲/۳۰٪
	درصد	۱۶/۱٪	۱۶/۱٪	۱۹/۴٪	۹/۷٪	۳۸/۷٪	۱۰۰٪	
خرداد	۰	۰٪	۱	۲	۱۰	۱۳	۲۶	۱۸/۷۱٪
	درصد	۰٪	۳/۸٪	۷/۷٪	۳۸/۵٪	۵۰٪	۱۰۰٪	
تیر	۱	۵/۹٪	۳	۵	۳	۵	۱۷	۱۲/۲۳٪
	درصد	۵/۹٪	۱۷/۶٪	۲۹/۴٪	۱۷/۶٪	۲۹/۴٪	۱۰۰٪	
مرداد	۰	۰٪	۴	۳	۳	۱۱	۲۱	۵۱/۱۱٪
	درصد	۰٪	۱۹٪	۱۴/۳٪	۱۴/۳٪	۵۲/۴٪	۱۰۰٪	
شهریور	۰	۰٪	۳	۶	۱	۵	۱۵	۱۰/۷۹٪
	درصد	۰٪	۲۰٪	۴۰٪	۶/۷٪	۳۳/۳٪	۱۰۰٪	
جمع کل		۹	۱۹	۲۶	۲۵	۶۰	۱۳۹	۱۰۰٪
درصد کل		۶/۲۷٪	۱۳/۶۷٪	۱۸/۷۱٪	۱۷/۹۹٪	۴۳/۱۷٪	۱۰۰٪	

نمودار ۱. نمودار فراوانی انواع خشونت علیه زنان در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

در نمودار ۱ به شکل تصویری نشان داده شده که در هر ماه، فراوانی انواع مختلف خشونت علیه زنان به چه شکل بوده و همچنین مشخص شده که در هر ماه بیشترین و کمترین میزان توجه روزنامه مورد مطالعه (روزنامه آنلاین اعتماد) به کدام نوع خشونت علیه زنان، معطوف بوده است.

گونه‌شناسی انواع «خشونت علیه زنان» در [...]

جدول ۲. جدول جایگاه و ارزش مطالب درج شده در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

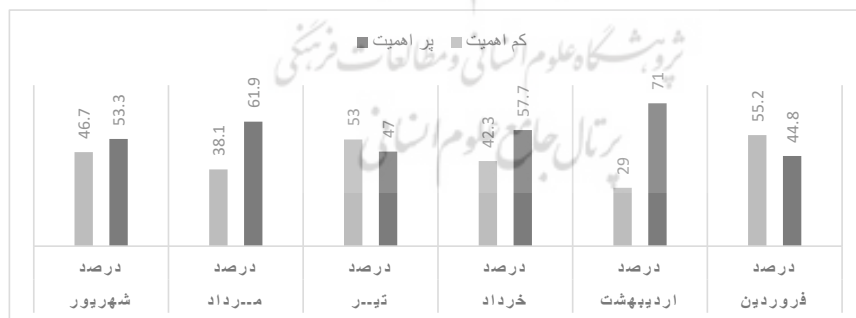
جایگاه ماه	صفحه اول	مطلب اصلی	صفحه اول و اصلی	حاشیه	جمع صفحه‌ها
فروردین	تعداد	۳	۴	۶	۲۹
	درصد	٪۱۰/۳	٪۱۳/۸	٪۲۰/۷	٪۵۵/۲
اردیبهشت	تعداد	۲	۱۱	۹	۳۱
	درصد	٪۶/۵	٪۳۵/۵	٪۲۹	٪۱۰۰
خرداد	تعداد	۸	۳	۴	۲۶
	درصد	٪۳۰/۸	٪۱۱/۵	٪۱۵/۴	٪۴۲/۳
تیر	تعداد	۰	۴	۴	۱۷
	درصد	٪۰	٪۲۳/۵۳	٪۲۳/۵۳	٪۵۲/۹۴
مرداد	تعداد	۶	۳	۴	۲۱
	درصد	٪۲۸/۶	٪۱۴/۳	٪۱۹	٪۳۸/۱
شهریور	تعداد	۲	۲	۴	۱۵
	درصد	٪۱۳/۳	٪۱۳/۳	٪۲۶/۷	٪۴۶/۷
جمع کل		۲۱	۲۷	۳۱	۱۳۹
درصد کل		٪۱۵/۱۱	٪۱۹/۴۴	٪۲۲/۳۰	٪۲۳/۱۷

توصیف و تحلیل یافته‌های شش ماهه بر اساس جایگاه

در این بخش با ترسیم جدول و نمودار نشان می‌دهیم که روزنامه آنلاین اعتماد در بازه زمانی مذکور در صفحه‌آرایی چه جایگاهی برای مطالب قائل شده است؛ آیا مطالب منتشر شده در بخش‌هایی درج شده‌اند که بیشتر مورد توجه مخاطب قرار می‌گیرند یا خیر.

جدول ۳. جدول آماری جایگاه اهمیت مطالب خشونت علیه زنان
در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

جمع صفحه‌ها	کم اهمیت	پراهمیت	جایگاه ماه مطلب	
۲۹	۱۶	۱۳	تعداد	فروردین
%۱۰۰	%۵۵/۲	%۴۴/۸	درصد	
۳۱	۹	۲۲	تعداد	اردیبهشت
%۱۰۰	%۲۹	%۷۱	درصد	
۲۶	۱۱	۱۵	تعداد	خرداد
%۱۰۰	%۴۲/۳	%۵۷/۷	درصد	
۱۷	۹	۸	تعداد	تیر
%۱۰۰	%۵۳	%۴۷	درصد	
۲۱	۸	۱۳	تعداد	مرداد
%۱۰۰	%۳۸/۱	%۶۱/۹	درصد	
۱۵	۷	۸	تعداد	شهریور
%۱۰۰	%۴۶/۷	%۵۳/۳	درصد	
۱۳۹	۶۰	۷۹	تعداد	جمع فراوانی
%۱۰۰	%۴۳/۱۷	%۵۶/۸۳	درصد	درصد فراوانی

نمودار ۲. نمودار جایگاه اهمیت مطالب خشونت علیه زنان
در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

باتوجه به اینکه مطالبی که در صفحه اول و یا در باکس اصلی صفحه و در نیم‌تای اول قرار می‌گیرند، از اهمیت بیشتری برخوردار هستند و مخاطب بیشتر به آن توجه

می‌کند در نمودار فوق، نشان داده شده که مطالب منتشر شده با موضوع خشونت علیه زنان تا چه میزان در این روزنامه مورد توجه قرار گرفته و در شمار مطالب با جایگاه و ارزش خبری بالا دیده شده‌اند. به طور کلی در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۲، از مطالبی که به این آسیب و معضل اجتماعی پرداخته است ۵۶/۸۳ درصد مطالب با این موضوع در جایگاه مطالب پر اهمیت روزنامه درج شده و نشان‌دهنده این است که بیش از نیمی از مطالب با این سوژه در جایگاه با اهمیت بالا انتشار یافته‌اند و ۴۳/۱۷ درصد در حاشیه (ستون یا نیم‌تای پایین صفحه) درج شده‌اند.

توصیف و تحلیل یافته‌های شش ماهه بر اساس قالب و فرم مطلب

یکی از دسته‌بندی‌هایی که برای بررسی توجه به موضوع خشونت علیه زنان در این پژوهش در نظر گرفته شده است، فرم و قالب مطلب منتشر شده در روزنامه است. به این منظور، مطالب در قالب‌های خبر، گزارش، گزارش تحلیلی، یادداشت، یادداشت تحلیلی، گفت‌وگو، گفت‌وگوی تحلیلی طبقه‌بندی شده است و در ادامه این طبقه‌بندی، به دو دسته کلی مطالب تحلیلی و غیرتحلیلی توجه داشته‌ایم.

جدول ۴. جدول آماری قالب و فرم مطالب خشونت علیه زنان
در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

قالب ماه	خبر	گزارش	گزارش تحلیلی	یادداشت	یادداشت تحلیلی	گفت‌وگو	گفت‌وگو تحلیلی
فروردین	۱۷/۲۴	۳۷/۹۳	۱۰/۳۴	۶/۹	۱۷/۲۴	۰	۱۰/۳۴
اردیبهشت	۶/۴۵	۲۵/۸۱	۳۲/۲۶	۰	۲۲/۵۸	۹/۶۸	۳/۲۳
خرداد	۳/۸۵	۳۴/۶۲	۱۵/۳۸	۲۳/۰۸	۲۳/۰۸	۰	۰
تیر	۳۵/۲۹	۰	۳۵/۲۹	۵/۸۸	۱۷/۶۵	۰	۵/۸۸
مرداد	۱۹/۰۵	۳۳/۳۳	۹/۵۲	۰	۲۸/۵۷	۹/۵۲	۰
شهریور	۳۳/۳۳	۲۰	۶/۶۷	۶/۶۷	۱۳/۳۳	۲۰	۰

نمودار ۳. نمودار قالب و فرم مطالب خشونت علیه زنان در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

جدول ۵. جدول آماری مطالب تحلیلی و غیر تحلیلی خشونت علیه زنان،
روزنامه آنلاین اعتماد؛ ۶ ماهه اول ۱۴۰۲

ماه	نوع مطلب	تحلیلی	غیر تحلیلی
فروردین		۱۱	۱۸
اردیبهشت		۱۸	۱۳
خرداد		۱۰	۱۶
تیر		۱۰	۷
مرداد		۸	۱۳
شهریور		۳	۱۲
مجموع کل		۶۰	۷۹
درصد کل		۴۳٪/۱۷	۵۶٪/۸۳

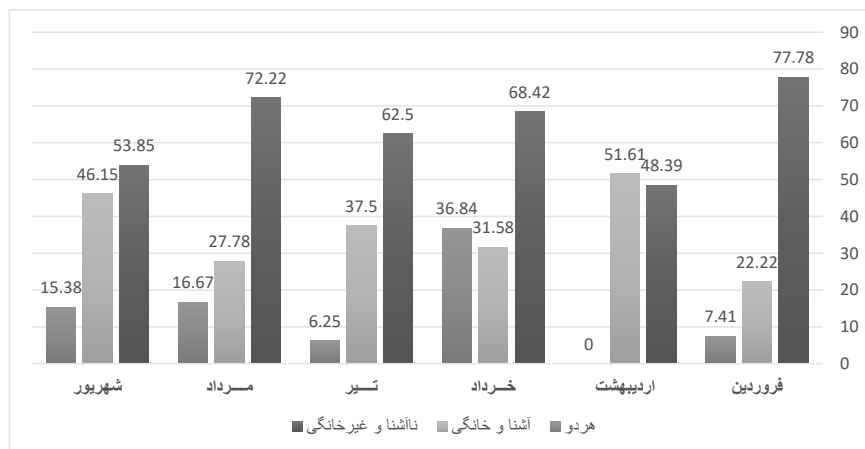
جدول شماره ۵ نشان می‌دهد که به طور کلی در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۲ مطالبی که به موضوع خشونت علیه زنان اشاره داشته چند درصد به صورت تحلیلی و تفصیلی و چند درصد بدون تحلیل در روزنامه درج شده است. یادآور می‌شود مطالب تحلیلی شامل گفت‌وگوی تحلیلی، یادداشت تحلیلی و گزارش تحلیلی هستند و مطالب غیرتحلیلی شامل خبر، گزارش، گفت‌وگو و یادداشت‌هایی هستند که در آن‌ها تحلیل ارائه نشده است. در جدول بالا می‌بینیم که ۴۳/۱۷ درصد مطالب به صورت تحلیلی و ۵۶/۸۳ درصد مطالب بدون تحلیل منتشر شده‌اند. جدول فوق، ارائه دهنده اطلاعات کلی جدول و نمودار پیشین (که دارای اطلاعات جزئی‌تری هستند) است که به صورت کلی ترسیم شده است.

توصیف و تحلیل یافته‌های شش ماهه بر اساس حوزه شکل‌گیری و رخداد

جدول ۶. جدول حوزه شکل‌گیری و رخداد پدیده خشونت علیه زنان،
روزنامه آنلاین اعتماد؛ ۶ ماهه اول ۱۴۰۲

شکل‌گیری حوزه ماه	ناآشنا و غیر خانگی	آشنا و خانگی	هر دو
فروردین	۷۷٪/۷۸	۲۲٪/۲۲	۷٪/۴۱
اردیبهشت	۴۸٪/۳۹	۵۱٪/۶۱	۰٪
خرداد	۶۸٪/۴۲	۳۱٪/۵۸	۳۶٪/۸۴
تیر	۶۲٪/۵	۳۷٪/۵	۶٪/۲۵
مرداد	۷۲٪/۲۲	۲۷٪/۷۸	۱۶٪/۶۷
شهریور	۵۳٪/۸۵	۴۶٪/۱۵	۱۵٪/۳۸
درصد کل	۶۳٪/۷۱	۳۶٪/۲۹	۱۲٪/۱

بر اساس حوزه و فضای شکل‌گیری، پدیده خشونت علیه زنان را می‌توان در یک طبقه‌بندی دیگر نیز در نظر گرفت. برخی خشونت‌ها در فضای امن و توسط افراد آشنا و یا اعضای خانواده شکل می‌گیرند که این نوع خشونت‌ها اغلب پنهان هستند و آمار و اطلاعات آن‌ها به راحتی در دسترس قرار نمی‌گیرد، ممکن است گاه فرساینده‌تر باشد و تبعات حادثی در پی داشته باشد. از سویی خشونت‌های غیرخانگی و ناآشنا بیشتر مورد توجه رسانه‌ها قرار می‌گیرند و به طور طبیعی آمار و اطلاعات آن‌ها نیز در دسترس‌تر است. بیشتر خشونت‌های سیستماتیک و ساختاری در این دسته قرار می‌گیرند. در جدول زیر نشان دادیم که در شش ماهه نخست سال ۱۴۰۲، مطالبی که تحت عنوان خشونت علیه زنان منتشر شده‌اند، بیش از ۶۳ درصد مربوط به خشونت‌های ناآشنا و غیرخانگی است و حدود ۳۶ درصد در حوزه خشونت‌های آشنا و خانگی قرار می‌گیرند.

نمودار ۴. حوزه شکل‌گیری و رخداد پدیده خشونت علیه زنان
در روزنامه آنلاین اعتماد؛ شش ماهه نخست ۱۴۰۲

در نمودار بالا درصد خشونت‌های ناآشنا و غیرخانگی بیشترین درصد را به خود اختصاص داده و خشونت‌های آشنا و خانگی پس از آن دیده می‌شوند. دسته سوم درصد مطالبی را نشان می‌دهد که هم به خشونت‌های خانگی و آشنا و هم به خشونت‌های غیرخانگی و ناآشنا پرداخته است.

نتیجه‌گیری و پیشنهادها

مطالبی که در روزهای مختلف بازه زمانی ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ در روزنامه آنلاین اعتماد منتشر شده است بر اساس دسته‌بندی انواع خشونت علیه زنان به چند دسته تقسیم می‌شوند؛ از سویی برخی از این مطالب صرفاً روایتی از حوادث و اتفاقات خشن است که نسبت به زنان روی داده و برخی با تحلیل، راهکار و یا تفصیل خاصی همراه شده است. از طرفی مشخص شد که میزان توجه این روزنامه در هر ماه به پدیده خشونت علیه زنان، نامتوازن بوده است. با توجه به اینکه این پدیده و معضل اغلب پنهان است و نه تنها در ایران بلکه در جهان و در لایه‌های زیرین و بیرونی جوامع وجود دارد، سوژه‌پردازی برای آن اهمیت بالایی دارد به این معنی که مطالب در یک رسانه در این زمینه می‌توانند فارغ از وقوع یک رویداد که خشونت حادی اتفاق افتاده باشد، درج شوند. این پدیده همیشه در حال وقوع است گاه در فضای امن خانه و بی‌صدا و گاه به صورت عریان، گاهی در اماکن عمومی به صورت یک خشونت غیرحاد مانند خشونت کلامی و گاه زن‌کشی و... اما اینکه روزنامه به بهانه وقوع یک رخداد به این

موضوع پردازد یا اینکه سعی در پیشگیری از وقوع آن کند، اهمیت بسزایی دارد. وقتی میزان توجه به یک سوژه پراکندگی غیرمنطقی داشته باشد و یا متوازن نباشد، مشخص است رسانه پرداختن به آن سوژه را به صورت منظم در دستور کار ندارد بلکه اتفاقات و رویدادهای روز باعث می‌شود که به آن سوژه توجه کند؛ البته اگر چه یکی از وظایف روزنامه‌ها پرداختن به موضوعات روز است اما اگر خشونت علیه زنان را موضوع و سوژه‌ای بدانیم که به صورت پنهان و یا عریان هر روزه در جامعه رخ می‌دهد، در صورتی که این گزاره را بپذیریم که با توجه به مطالبی که در بخش مبانی نظری به آن اشاره شد همینطور است؛ در اینجا سوژه‌پردازی هم اهمیت دوچندان پیدا می‌کند و نباید وقوع پی در پی یک خشونت و یا یک فعل نادرست باعث عادی‌انگاری آن شود. به طور کلی این موضوع تا حدودی در روزنامه‌ها قابل توجیه است چرا که ناگزیرند به موضوعات روز پردازند اما موقعیت سوژگانی بحث مورد نظر یعنی «خشونت علیه زنان» به لحاظ اهمیت و تاثیرگذاری در جامعه باید مورد توجه قرار گیرد، مضاف بر آن، اگر به این معضل نگاه سوژه‌وار هم داشته باشیم، همیشه ارزش‌های خبری شامل: فراوانی، برخورد و دربرگیری را دارند و گاهی این‌ها با ارزش‌های خبری دیگری نظیر مجاورت، شهرت و حتی استثنا همراه می‌شوند. این سوژه متأسفانه به دلیل تکرار، همیشه بُعد تازگی را هم داراست حتی اگر خشونت‌ها به صورت پنهان اتفاق بیفتند باز هم آثارش در جامعه پدیدار می‌شود در نتیجه این مسئله به اندازه کافی مهم و تاثیرگذار است و می‌تواند در دستور کار تحریریه‌ها قرار گیرد تا به صورت مرتب به آن پرداخته شود.

اینکه رسانه‌ها باید موضوع خشونت علیه زنان را در سوژه همیشه خود قرار دهند یک سو، و اینکه باید دقت کنند که به انواع آن پردازند و فقط بر یک نوع خشونت متمرکز نشوند، سوی دیگر ماجراست. رسانه‌ها در سیاست‌گذاری‌های خود معضلات بزرگ را به صورت پرونده و سلسله کار می‌کنند و گونه‌شناسی خشونت علیه زنان از این منظر می‌تواند مهم شود که چگونه به این مهم دقت دارند و انواع آن را در نظر می‌گیرند.

بر این مبنا در پژوهش بازنمایی خشونت علیه زنان در روزنامه‌های ایران، بررسی و مطالعه مطالب منتشر شده در روزنامه آنلاین اعتماد طی بازه ۶ ماهه نخست سال ۱۴۰۲ نشان داد که این روزنامه در برهه زمانی یاد شده که ۱۸۶ روز می‌باشد، با احتساب تعطیلات مناسبی و روزهای تعطیل، به طور کلی ۱۲۹ شماره منتشر کرده است که در ۷۹ شماره به پدیده خشونت علیه زنان توجه داشته و ۵۰ روز مطلبی درباره

این آسیب اجتماعی منتشر نکرده است. تعداد اخبار منتشر شده در این روزها ۱۳۹ مطلب بوده که ۲۲/۳۰ درصد در اردیبهشت‌ماه، ۲۰/۸۶ درصد در فروردین‌ماه، ۱۸/۷۱ درصد در خردادماه، ۱۵/۱۱ درصد در مردادماه، ۱۲/۲۳ درصد در تیرماه و ۱۰/۷۹ درصد آن در شهریورماه به ترتیب بیشترین و کمترین میزان اخبار خشونت علیه زنان را در ماه‌های ذکر شده، به خود اختصاص داده‌اند.

در گونه شناسی انواع خشونت نیز این روزنامه با ۴۳/۱۷ درصد بیشترین توجه را به خشونت روانی داشته و مطالبش معطوف به این نوع خشونت بوده است. ۱۸/۷۱ درصد مطالب مربوط به خشونت زن‌کشی در رده دوم و همچنین ۱۷/۹۹ درصد به دو یا چند نوع خشونت اختصاص یافته است. آزار و اذیت جنسی با ۱۳/۶۷ درصد و خشونت فیزیکی با ۶/۴۷ درصد کمترین میزان توجه را در این بازه به خود معطوف کرده است.

یکی از خشونت‌هایی که اخیراً در زمره انواع خشونت علیه زنان جای گرفته، خشونت آنلاین یا برخط است، این خشونت که با ظهور وب ۳ در فضای مجازی به دسته‌بندی انواع خشونت اضافه شده است، دامنه وسیعی دارد.

روزنامه آنلاین اعتماد بیش از نیمی از مطالب خود را با موضوع خشونت علیه زنان با در باکس اصلی و تیتیر درشت یا در صفحه اول و یا هر دو منتشر کرده است به این ترتیب ۵۳/۸۳ درصد مطالبی که به این پدیده پرداخته‌اند، به صورت بولد شده و در جایگاه پراهمیت منتشر شده‌اند. از سویی ۴۳/۱۷ درصد مطالب منتشر شده در روزنامه آنلاین اعتماد در این بازه زمانی همراه تحلیل، تفصیل و یا نشان دادن راهکار بوده است.

یکی از موضوعاتی که در این پژوهش به آن توجه شد، این بود که بینیم چه میزان این روزنامه به خشونت‌های آشنا و خانگی و چه میزان به خشونت‌های ناآشنا و غیرخانگی توجه و تمرکز داشته که با بررسی‌های انجام شده، مشخص شد که در این طبقه‌بندی ۶۳/۷۱ درصد توجه روزنامه بر خشونت‌های ناآشنا و غیرخانگی بوده، ۳۶/۲۹ درصد مطالب به خشونت‌های آشنا و خانگی پرداخته و ۱۲/۱ درصد هر دو خشونت آشنا و ناآشنا را مورد توجه قرار داده است.

بررسی آماری این اخبار به صورت دسته‌بندی شده بالا که در بخش نظری به صورت مفصل درباره آن صحبت شد، نشان می‌دهد که روزنامه آنلاین اعتماد در زمینه مطالب مرتبط با خشونت علیه زنان نقاط قوت و ضعف مختلفی دارد؛ از جمله با وجود اینکه این روزنامه تعداد قابل قبولی از مطالب مرتبط با خشونت علیه زنان را طی ۶ ماه در خود جای داده و در بیش از ۶۰ درصد شماره‌های انتشار یافته در این بازه به

موضوع خشونت علیه زنان توجه داشته اما درج این مطالب متوازن نبوده است، اگرچه نمی‌توان انتظار داشت یک روزنامه همچون یک مجله تخصصی زنان کار کند اما این جریده می‌توانست توازن و پراکندگی منطقی‌تری نسبت به این معضل اجتماعی داشته باشد. توجه این روزنامه بر خشونت‌های پنهان و خانگی باید بیشتر باشد که البته در پیشینه این پژوهش نیز نشان داده شد که روزنامه‌های یومیه کشور به این توازن نیز کم‌توجه بوده‌اند. «خشونت آنلاین» که در سال‌های اخیر به دسته‌بندی‌های مختلف خشونت علیه زنان اضافه شده است نیز در این روزنامه مهجور واقع شده و توجهی به آن نشده است. در بخش نظری دسته‌بندی‌های فرم خبرنویسی آورده شده و روزنامه آنلاین اعتماد طبق این دسته‌بندی حدود نیمی از مطالب با تفصیل، تحلیل و راهکار همراه بود که آمار قابل قبولی است، از سویی این روزنامه پدیده و معضل «خشونت علیه زنان» را تنها به صفحه حوادث خلاصه نکرده است بلکه به این پدیده در صفحات مختلف بین‌الملل، اجتماعی، فرهنگی، هنری، سیاسی و... توجه شده که این از نقاط قوت این روزنامه می‌تواند به شمار رود چرا که ابعاد متفاوتی در زمینه‌های مختلف پیرامون خشونت علیه زنان به این صورت مطرح شده است. در ادامه، پیشنهادهایی برای عملکرد بهتر رسانه‌های مختلف از جمله رسانه مورد بررسی در جهت بهتر شدن پرداختن به موضوع، خواهد آمد.

اگرچه ۴۳/۱۷ درصد مطالبی که در این خصوص منتشر شده همراه تحلیل بوده‌اند اما پیشنهاد می‌شود برای اثربخشی بیشتر، موضوع خشونت علیه زنان و ابعاد مختلف آن بیش از این توسط کارشناسان و فعالان حوزه زنان مورد بررسی و مذاقه قرار گیرد و تحلیل‌ها و ارائه راهکارها برای رفع و مقابله با این نوع خشونت بیش از پیش باشد. یکی از خشونت‌هایی که اخیراً در زمره انواع خشونت علیه زنان جای گرفته، خشونت آنلاین یا برخط است، این خشونت که با ظهور وب و فضاهای مجازی به دسته‌بندی انواع خشونت اضافه شده، دامنه وسیعی دارد از سویی با توجه به ماهیت فضای مجازی کمتر جای پیگیری و ردیابی است و از سویی با توجه به تاثیر فضای مجازی در روزگار کنونی، این خشونت آسیب‌زندگی بالایی می‌تواند داشته باشد و دامنه و طیف وسیعی دارد. رسانه‌ها کمتر به این نوع خشونت می‌پردازند و پیشنهاد می‌شود روزنامه آنلاین اعتماد نیز به این نوع خشونت توجه داشته و به عنوان یکی از خشونت‌هایی که ابعاد پیدا و پنهان فراوانی دارد، بر آن توجه و تمرکز کند. به طور کلی، نشریات برای تاثیرگذاری بیشتر باید به طور منظم به این پدیده توجه

کنند و تمرکز آنها گسسته و اتفاقی نباشد.

تمامی رسانه‌ها برای جلب توجه اقشار مختلف جامعه، باید به این موضوع اجتماعی برجستگی ببخشند و برای مثال، حداقل در صفحه اول، اشاره‌ای به اخبار و مطالب با این سوژه اشاره داشته باشند و سپس در متن توضیح بیشتری بدهند. یکی از گام‌های مهم در این زمینه این است که رسانه‌ها در اندیشه کاهش شمار خشونت‌ها باشند و تلاش خود را در این راه از طرق مختلف از جمله موارد زیر به انجام برسانند:

- از فنون اقناعی استفاده کنند
- قباحات موضوع را گوش زد نمایند
- با قربانیان یا بازماندگان خشونت در تماس باشند و رنج زیسته آنها را منعکس کنند
- ریشه‌یابی خشونت را تحقق بخشند
- حرکت آن را شناسایی نمایند (اینکه انواع خشونت علیه زنان در حال کاهش یا افزایش است)

تعارض منافع

تعارض منافع ندارم.

پژوهشگاه علوم انسانی و مطالعات فرهنگی
پرتال جامع علوم انسانی

منابع و مآخذ

- پورقنبری مروست، نجمه. (۱۳۹۴). *بازنمایی خشونت علیه زنان در روزنامه‌های یومیه کشور در سال ۱۳۹۱*. (پایان‌نامه کارشناسی ارشد جامعه‌شناسی دانشگاه یزد). چاپ نشده.
- خبرگزاری جمهوری اسلامی ایران (۱۳۸۳، ۱۲ خرداد). *خشونت و مزاحمت علیه زنان بیشترین مطالب روزنامه‌ها در سال ۱۳۸۲ بود*. برگرفته از www.irna.ir
- رام‌پناهی، ناهیداعظم. (۱۳۸۵). *خشونت علیه زنان و بازتاب آن در مطبوعات با استفاده از اخبار و مطالب مندرج در روزنامه‌های سال ۱۳۸۲*. تهران: شورای فرهنگی اجتماعی زنان و خانواده.
- رنдал، دیوید. (۱۹۹۶). *روزنامه‌نگاری حرفه‌ای*، ترجمه: علی‌اکبر قاضی‌زاده (۱۳۸۲)، تهران: موسسه انتشاراتی روزنامه ایران.
- ساروخانی، باقر. (۱۳۸۴). *زن، قدرت و خانواده*، پژوهشی در جایگاه زن در هرم قدرت در خانواده. زن در توسعه و سیاست (پژوهش زنان)، ۳(۲ (پیاپی ۱۲))، ۲۹-۵۰. <https://www.sid.ir/paper/55548/fa>
- ساروخانی، باقر. (۱۴۰۱). *خشونت و ارتباطات جمعی (تاملی در سینمای خشونت در ایران)*، تهران: بهمن برنا.
- سیدان، فریبا، کمالی، طلعت‌سادات. (۱۳۹۶). *بازنمایی خشونت علیه زنان در فضای مجازی: همایش پیشگیری از خشونت چالش‌ها و راهکارها*، کرمان.
- شریفی‌ساعی، محمدحسین. (۱۴۰۱). *تاریخ بیداری زنان: بازنمایی مسائل زنان و خانواده در روزنامه‌نگاری دوران مشروطه*. مطالعات فرهنگ - ارتباطات، ۲۳(۶۰ (مسلسل ۹۲))، ۶۳-۹۸. <https://sid.ir/paper/1039196/fa>
- عزیزیان، رویا. ساروخانی، باقر و محمودی، محمود. (۱۳۸۲). *بررسی عوامل خشونت علیه زنان در مراجعه کنندگان به پزشکی قانونی تهران سال ۱۳۸۰*. مجله دانشکده بهداشت و انستیتو پژوهشات بهداشتی، ۲(۳) (پیاپی ۷)، ۳۷-۴۸. <https://sid.ir/paper/84865/fa>
- کار، مهرانگیز. (۱۳۷۹). *پژوهشی درباره خشونت علیه زنان در ایران*، چاپ اول، تهران: انتشارات روشنگران و مطالعات زنان
- واصفی، صبا؛ ذوالفقاری، حسن. (۱۳۸۸). *خشونت علیه زنان در آثار محمود دولت‌آبادی*
- Azizian, R., Saroukhani, B., & Mahmoudi, M. (2003). *Barrasi Avamele Khoshonat Alayhe Zanan Dar Moraje Konandegan Be Pezeshki Ghanooni Tehran Sal 1380*. *Majale Daneshkade Behdasht va Anstioo Tahghighate Behdashti*, 2(3), 37-48. <https://sid.ir/paper/84865/fa>. [In Persian]
- Casique, L. C., & Ferreira Furegato, A. R. (2006). *Violence against women: Theoretical reflections*. *Revista Latino-Americana de Enfermagem*, 14(6), 950-956. <https://doi.org/10.1590/S0104-11692006000600018>
- Easteal, P., Holland, K., & Judd, K. (2014). *Enduring themes and silences in media portrayals of violence against women*. *Women's Studies International Forum*, 48, 103-113. <https://doi.org/10.1016/j.wsif.2014.10.015>.

<https://www.unwomen.org/en/what-we-do/ending-violence-against-women/unite>

Kar, M. (2000). *Pajooreshi Darbare Khoshonat Alayhe Zanan Dar Iran*. Tehran: Entesharate Roshanfekran va Motaleate Zanan. [In Persian]

Khabargozari Jomhouri Eslami Iran. (2004, June 1). *Khoshonat va Mozahmat Alayhe Zanan Bishtarin Mataleb Rooznameha Dar Sal 1382 Bood*. Retrieved from www.irna.ir (<http://www.irna.ir/>).

[In Persian]

Pourghanbari Marvast, Najmeh. (1394). *Baznamayee khoshonat alayhe zanan dar rooznamehaye youmie keshvar dar sal 1391* (Payan-nameh karshenasi arshad, Daneshgah Yazd). Chap nashode.

Rampanahi, N. A. (2006). *Khoshounat Alayhe Zanan va Baztab An Dar Matbooot Ba Estefade Az Akhbar va Mataleb Mondarej Dar Rooznamehaye Sal 1382*. Tehran: Shoraye Farhangi Ejtemaei Zanan va Khanevadeh. [In Persian]

Randall, D. (1996). *Rooznamehneghari Herfei* (A. A. Ghazi Zadeh, Trans.). Tehran: Moasese Entesharati Rooznameh Iran. (Original work published in 1996)

Saroukhani, B. (2005). *Zan, Ghodrat va Khanevadeh: Pajooreshi Dar Jaygah Zan Dar Heram Ghodrat Dar Khanevadeh*. Zan Dar Tosee va Siasat (Pajooreshi Zanan), 3(2), 29-50. <https://www.sid.ir/paper/55548/fa>. [In Persian]

Saroukhani, B. (2022). *Khoshonat va Ertebatat Jamee (Taamoli Dar Sinemaye Khoshonat Dar Iran)*. Tehran: Bahman Borna. [In Persian]

Seidan, F., & Kamali, T. S. (2017). *Baznamayi Khoshonat Alayeh Zanan Dar Fazaye Majazi*. Hamayesh Pishgiri Az Khoshonat Chaleshha va Rahkarha, Kerman. [In Persian]

Sharifi Saei, M. H. (2022). *Tarikh Bidariye Zanan; Baznamayi Masaye Zanan va Khanevadeh Dar Rooznamehneghari Dorane Mashrooteh*. Motaleate Farhang - Ertebatat, 23(60), 63-98. <https://sid.ir/paper/1039196/fa>. [In Persian]

Vasafi, S., & Zolfagari, H. (2009). *Khoshonat Alayhe Zanan Dar Asare Mahmoud Dolatabadi*. [In Persian]

Yadav, O. P., Kalyani, K., & Lohans, P. (2024). *Role of media in increasing violence against women and girls in the society*. International Journal of Social Research and Media Studies, 3(2). <https://doi.org/10.59828/ijrmst.v3i2.183>

This work is licensed under a Creative Commons Attribution 4.0 International License.